



**Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen
elintarvikelain
valvontasuunnitelma vuosille 2021-2024**
Päivitys vuodelle 2022

Hirvensalmi-Kangasniemi-Mikkeli-
Mäntyharju-Pertunmaa

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut
Ympäristöterveydenhuolto

SISÄLTÖ

1	Johdanto	1
2	Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät	1
3	Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat	2
4	Valvonnan kohteet, riskinarviointi ja tarkastusmäärät sekä painopistealueet	4
4.1	Valvontakohteet.....	4
4.2	Valvontakohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys	5
4.3	Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset ja ympäristöpalvelujen omat painopistealueet.....	6
5	Tarkastusten määrittely, sisältö ja keskimäärin tarkastukseen käytettävä aika	8
6	Valvontanäytteet ja –projektit sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	10
7	Varautuminen elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin	11
7.1	Varautuminen ruokamyrkytysepidemioiden selvittämiseen	11
7.2	Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin	12
8	Toiminnan jatkuva parantaminen (Plan, Do, Check, Act)	13

1 Johdanto

Tämä suunnitelma on Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain mukaisen valvontasuunnitelman vuosille 2021–2024 päivitetty versio vuodelle 2022. Suunnitelmassa on kuvattuna kaikki ympäristöpalvelujen suorittama elintarvikevalvonta. Elintarvikevalvonta toteutetaan voimassa olevien kansallisten sekä EY-säädösten mukaisesti. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Elintarvikelain (297/2021) 39 § mukaan, kunnan on laadittava ja hyväksyttävä säännöllistä valvontaa koskeva valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon Ruokaviraston laatiman valtakunnallisen valvontaohjelman (ElintL 38 §) sisältöä. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvontasuunnitelmassa on otettu huomioon Ruokaviraston elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021–2024 (VASU). Suunnitelmakauden valtakunnallisia kehittämisteemoja ovat tiedolla johtaminen ja digitalisaatio, petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä sekä valmius ja kriisinhallinta. Valtakunnallisina painopisteinä ovat valvontatulokset ohjaamaan valvontaa, valvojan työkalupakki, kohteet valvonnan piiriin sekä sähköisen asioinnin kehittäminen. Edellisten lisäksi painopisteitä ovat elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen, petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa 2020–2024 ja pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa.

2 Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät

Kunnan on huolehdittava alueellaan elintarvikevalvonnasta siten kuin elintarvikelaissa (297/2021) säädetään. Kunnan elintarvikevalvontaa hoitaa kunnan määräämä lautakunta, joka on Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella Mikkelin seudun ympäristölautakunta. Ympäristölautakunta on siirtänyt toimivaltaa viranhaltijoille.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen vastaa elintarvikelain mukaisista tehtävistä. Näitä ovat muun muassa elintarvikehuoneistojen ilmoitusten ja hakemusten käsittely sekä rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen ja alkutuotantopaikkojen suunnitelmallinen valvonta. Näiden lisäksi tehtäviin kuuluvat elintarvikealan toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta, erilaiset näytteenotot ja ruokamykytysten selvittäminen.

Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa käsitellään vuosittain noin 50 uutta elintarvikehuoneistoa tai toimijan vaihdosta koskevaa ilmoitusta. Ilmoitusten määrä vaihtelee vuosittain, vuonna 2021 on vastaanotettu noin 120 ilmoitusta. Käsittelemiseksi katsotaan ilmoituksen vastaanottaminen ja ilmoitettujen tietojen siirtäminen viranomaisen valvontatietokantaan sekä todistuksen lähettäminen toimijalle. Elintarvikehuoneistoon tehdään suunnitelmallinen tarkastus kohteen riskinarviointiin perustuvassa aikataulussa.

Hyväksymismenettelyn piirissä ovat eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät laitokset sekä idättämöt, joihin liittyviä hakemuksia käsitellään vuosittain alle viisi kappaletta. Vuonna 2021 ei ole käsitelty yhtään hakemusta.

Elintarvikelain mukaan liikkuvan elintarvikehuoneiston, eli esimerkiksi tapahtumaan osallistuvan ruokamyymälän, on tiedotettava toiminnastaan neljä arkipäivää ennen myyntitapahtumaa. Liikkuviin elintarvikehuoneistoihin liittyviä elintarvikelain mukaisia tiedottamisia käsitellään vuosittain noin 50 kappaletta.

Elintarvikkeisiin liittyviä yhteydenottoja käsitellään vuosittain joitakin kymmeniä. Suurin osa yhteydenotoista koskee ruokamyrkytyspäilyjä. Muita yhteydenottoja aiheuttavat esimerkiksi elintarvikkeen laatuun tai elintarvikehuoneiston hygieniaan liittyvät palautteet.

Elintarvikevalvontaan liittyvää puhelinneuvontaa annetaan viranhaltijoiden henkilökohtaisten puhelinliittymien kautta, eikä puhelinneuvonnassa ole päivystävää terveystarkastajaa. Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden kotisivuilla on kerrottu kukin terveystarkastajan vastualueet, mikä nopeuttaa kyselyiden kohdistumista oikealle viranhaltijalle. Sähköpostineuvontaa annetaan yhteisen sähköpostin (ymparistopalvelut@mikkeli.fi) sekä terveystarkastajat@mikkeli.fi) kautta sekä viranhaltijoiden omien sähköpostien kautta.

Elintarvikevalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset ovat valtakunnallisen Oivajärjestelmän mukaisia tarkastuksia. Tarkastustulokset ovat julkisia. Oivajärjestelmässä elintarvikehuoneiston tarkastustulos arvioidaan asteikolla A (oivallinen), B (hyvä), C (korjattavaa), D (huono). C- ja D-arviosta seuraa aina uusintatarkastus, jossa havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan.

3 Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat

Elintarvikevalvontaan arvioidaan käytettävän henkilöresursseja vuonna

2022 noin kolme henkilötyövuotta. Tämä koostuu terveystarkastajien sekä terveystarkastuksen johtajan työpanoksesta. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvonnan resurssit vähenivät vuonna 2021 eläköitymisen takia 0,5 henkilötyövuodella.

Kaupungineläinlääkärit vastaavat eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotantovalvonnasta. Kaupungineläinlääkäripraktikot vastaavat eläintautiasioista. Valvontaeläinlääkärit vastaavat alkutuotannon tarkastuksista maidontuotantotiloilla sekä eläinsuojeluvalvonnasta. Lisäksi Kangasniemen praktikkoeläinlääkäri vastaa lihantarkastuksesta ja terveystarkastuksen johtaja laitosten valvonnasta Kangasniemen alueella sijaitsevassa pienteurastamossa. Lisäksi toimistos sihteeri hoitaa elintarvikevalvontaan liittyviä toimistotehtäviä mm. valvontatyön laskutusta (sisäiset laskut).

Resurssi	Käytössä oleva resurssi/ htv	Valvonta
Terveystarkastajat	3,0	Suunnitelmallinen valvonta rekisteröidyissä ja hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa sekä kaikki muut ennalta suunnitellut elintarvikelain mukaiset tehtävät.
Määräaikainen terveystarkastajan sijainen	0,3	Suunnitelmallinen valvonta rekisteröidyissä elintarvikehuoneistoissa
Terveystarkastuksen johtaja	0,3	Laitosten valvonta, elintarvikevalvonnan johto
Kaupungineläinlääkäripraktikot	0,3	Eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotantovalvonta ja eläintautiasia sekä lihantarkastus
Valvontaeläinlääkärit	0,1	Alkutuotannon valvonta (maidontuotantotilat)

Taulukko 1. Henkilöresurssit elintarvikevalvonnassa

Suunnitelmalliseen valvontaan voidaan käyttää korkeintaan puolet koko elintarvikevalvontaan käytettävissä olevasta henkilöresurssista, koska muut elintarvikevalvonnan tehtävät mm. ilmoitusten ja hakemusten käsittely, toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta, asiakasvalitukset ja keskusvirastojen toimeksiannot ja raportoinnit sekä laskutus vievät merkittävän osan elintarvikevalvontaan käytettävissä olevasta ajasta.

Valvontasuunnitelmaan sisältyvän suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on toiminnassa varauduttava mm. uusien elintarvikehuoneistoilmoitusten käsittelyyn, suunnitteluun ja raportointiin, akuuttiin valvontaan ja valitusten käsittelyyn, keskus- ja aluehallinnon projekteihin ja muihin toimeksiantoihin sekä asiantuntijatehtäviin ja ohjaukseen ja neuvontaan.

Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut on varautunut elintarvikevalvonnan koulutustilaisuuksiin talousarvion puitteissa. Ensisijaisesti

koulutustilaisuudet tulevat olemaan Itä-Suomen aluehallintoviraston sekä Ruokaviraston järjestämiä koulutuksia.

Eläinlääkärit osallistuvat alkutuotannon valvontaan liittyvään koulutukseen. Ajankohtaisia asioita ja säädösmuutoksia alkutuotannon alalta käsitellään vuosittaisissa Itä- Suomen aluehallintoviraston järjestämissä virkaeläinlääkäreiden työkokouksissa.

Elintarvikehuoneistojen valvontatarve on määritetty kohdekohtaisesti Ruokaviraston ohjeen 10503/4 (Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön valvontatarpeen määrittäminen) mukaisesti.

Elintarvikevalvonnan kohteiden luokittelu on muuttunut VATI-järjestelmän käyttöönoton yhteydessä. Aiemmin on esitetty valvonnan kokonaistarve kohteiden lukumääränä. VATI-järjestelmässä valvonnan kokonaistarve esitetään toimintoina. Valvontakohteilla voi olla erilaisia toimintoja, joita valvotaan eri tiheydellä. Vaikka tiheys olisi eri, voidaan samalla tarkastuksella tarkastaa useita toimintoja esim. myyntiä ja varastointia. Mikkelin seudun Ympäristöpalvelut tekee valvontasuunnitelman vielä vuodelle 2022 valvontakohteiden kokonaismäärän mukaan. Muutos toimintojen kautta laskien toteutetaan vasta vuoden 2023 suunnitelmaan. Uusi luokittelu tulee muuttamaan tilastointia merkittävästi kasvattaen valvottavien asioiden määrää.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella on kohdekohtaisesti laskien noin 690 elintarvikevalvonnan kohdetta. Edellä mainitun riskiluokitusohjeen mukaan, on vuodelle 2022 tarkastustarve noin 560 tarkastusta. Paikallisen riskinarvioinnin mukaan tarkastustarve on noin 470 tarkastusta vuonna 2022 (taulukko 2.). Valvontatarpeen määrää lisäävät epäkohtien korjaamiseksi tehtävät uusintatarkastukset ja muut suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset.

Edellä mainittujen lisäksi elintarvikevalvonnan valvontakohteita ovat alkutuotantopaikat, jotka ovat eläinlääkäreiden valvonnassa.

4 Valvonnan kohteet, riskinarviointi ja tarkastusmäärät sekä painopistealueet

4.1 Valvontakohteet

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueena on Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkelin kaupunki, Mäntyharju ja Pertunmaa.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella on elintarvikevalvonnan valvontakohteita yhteensä noin 690 kappaletta, jotka on jaoteltu rekisteröityihin elintarvikehuoneistoihin (noin 680 kpl) sekä hyväksyntää vaativiin toimipaikkoihin (11 kpl). Alkutuotannon kartoitustyön mukaisesti tiloilla on maidontuotantoa noin 125 tilalla, lihantuotantoa 115 tilalla, puutarhaviljelyä avomaalla 77 tilalla ja kasvihuoneissa 6 tilalla, hunajantuotantoa 34 tilalla, munantuotantoa 20 tilalla ja peltoviljelyä 31 tilalla.

Valvontakohteiden lukumäärä kohdetyypeittäin on esitetty taulukossa 2.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on ottanut ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontatietojärjestelmän VATIn käyttöön alkuvuodesta 2019. Valvontakohteet sekä kaikki niihin kohdistuvat toimenpiteet kirjataan VATI-järjestelmään.

Kaikki valvontakohteita koskevat asiakirjat, mm. hyväksymispäätökset, toiminnan aloitusilmoitukset ja todistukset sekä tarkastuspöytäkirjat, arkistoidaan tällä hetkellä sähköisesti Mikkelin kaupungin asianhallintaohjelmaan Case M:n voimassa oleva arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti. Tarkastuskertomukset tallentuvat lisäksi Vati-järjestelmään.

Uudet yritykset tulevat elintarvikevalvonnan tietoon pääosin yrittäjien ottaessa yhteyttä. Tietoja saadaan myös rakennusvalvontaviranomaisilta, poliisilta ja alkoholilupaviranomaisilta. Uusien yritysten ilmestymistä tarkkaillaan myös aktiivisesti lehti-ilmoituksia seuraamalla.

4.2 Valvontakohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys

Kohteiden riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen on tehty Ruokaviraston ohjeen 10503/4 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön valvontatarpeen määrittäminen mukaisesti. Riskinarvioinnin ja tarkastusten seurannan apuna käytetään omaa kohdekohtaista Excel-taulukointia. Riskiluokitus tarkastetaan toimijan kanssa valvontakäynneillä ja päivitetään tarpeen vaatiessa.

Kohteet on jaettu ohjeen mukaisesti riskiluokkiin. Riskiluokista 0 on kaikkein vähäriskisin ja 10 korkeariskisin. Riskiluokkaan vaikuttaa kohteen koko, eli esimerkiksi valmistettu elintarvikkeen määrä/ kg. Määrän lisäksi riskiluokkaan vaikuttaa harjoitettava toiminta, jossa helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittely lisää riskiä. Riskiluokka määrittelee toiminnan tarkastustiheyden, joka voi vaihdella 0-12 tarkastusta vuodessa. Kohdekohtaiseen riskiluokitukseen perustuva tarkastussuunnitelma on taulukossa 1.

4.3 Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset ja ympäristöpalvelujen omat painopistealueet

Valtakunnalliset painopisteet

Elintarvikeketjun viranomaisten tulee ottaa omia valvontasuunnitelmiaan laatiessaan huomioon valvonnan yleiset periaatteet ja tavoitteet sekä erityisesti asetetut kehittämiskohteet ja painopisteet.

Suunnitelmakauden valtakunnallisia kehittämisteemoja ovat tiedolla johtaminen ja digitalisaatio, petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä sekä valmius ja kriisinhallinta.

Valtakunnallisina painopisteinä vuodelle 2022 ovat:

- valvontatulokset ohjaamaan valvontaa,
- Ruokaviraston kokoama valvojan työkalupakki,
- kohteet valvonnan piiriin,
- elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen,
- petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa 2020–2024 ja
- pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa.

Valvontatulokset ohjaavat valvontaa- painopisteessä kunnat toteuttavat painotettua valvontaa vuonna 2022 Oiva-tarkastuksella alla olevan teeman mukaisesti:

- Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9)

Tämän lisäksi kunnat osallistuvat aluehallintoviraston ja Ruokaviraston kanssa yhteiseen suunnitteluun seuraavan painopisteen toteutuksesta 2023 alkaen:

- Lämpötilavalvonta (Oiva-rivit 6.2 ja 6.4)

Kohteet valvonnan piiriin -painopisteessä tehdään aktiivista työtä kohteiden ja kohdetoimintojen saattamisessa ajan tasalle Vati-järjestelmässä. 0-riskiluokkaan kuuluvissa vähäriskisissä kohteissa (mm. pubit ja kuntosalit) tehdään ensimmäinen tarkastus ohjeen mukaisesti. Tämän jälkeen niitä tarkastetaan vain asiakasvalitustilanteessa. Jos epäkohtia ilmenee jatkuvasti, kohde siirretään säännöllisen valvonnan piiriin.

Hyväntekeväisyysjärjestöjen ruoka-aputoimintaan tehdään suunnitelmallinen aloitustarkastus, jos niissä käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita.

Ympäristöpalvelujen oman toiminnan painopisteet

Oman toiminnan päätavoite on sama kuin valtakunnallisestikin, **valvontakohteiden tietojen oikeellisuus Vati-järjestelmässä**. Tämä helpottaa työn suunnittelua, tarkastusmäärien reaaliaikaista seuranta ja myös raportointia. Vuonna 2022 pyritään siirtämään kohteiden/tarkastuskäyntien/tarkastettujen rivien tiedot omista Excel-taulukoista VATiin, jotta nykyisestä kahden järjestelmän rinnakkaiskäytöstä voidaan luopua.

Riskiperusteisen valvontasuunnitelman toteutuminen pyritään toteuttamaan mahdollisimman hyvin käytössä olevilla resursseilla. Yleisenä tavoitteena on ollut, että vuosittain laadittu suunnitelma, toteutuu 70% tavoitteesta. Ruokaviraston riskinarviointiohjeen mukaisesti laskettuna, on suunnitelmallisia tarkastuksia tehtävä noin 560 kappaletta vuonna 2022. Keskimääräinen tarkastustarve on ollut noin 400 tarkastusta vuodessa. Paikallista riskinarviointia käyttäen, on vuodelle 2022 tarkastustarve edelleen isompi kuin normaalisti, eli noin 470 (taulukko 2.). Vuoden 2019 resurssivajeen sekä laajan VATI-tietojärjestelmämuutoksen takia ja vuoden 2020–2021 koronarajoitusten vuoksi, on valvonnan tarve vuodelle 2022 edelleen suurempi kuin normaalisti.

Vuodelle 2022 varatuilla terveystarkastajien resursseilla, 3 htv, on 70 % toteutuma haastavaa toteuttaa. Ruokaviraston ohjeessa valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta 6000/04.02.00.01/2020/1 on henkilötyövuotta kohden tavoitteeksi asetettu kaikkien eri perustein tehtyjen tarkastusten keskimääräiseksi tavoitteeksi 110 tarkastusta. Vähäriskisimpien valvontakohteiden tarkastuksia jätetään vähemmälle paikallisen riskinarvioinnin perusteella.

Havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan Oiva-tarkastuksilla. Jos tarkastuksella on annettu korjattavaa arvosana (C), tehdään uusintatarkastus sovittun määräajan puitteissa. Jos uusintatarkastuksella epäkohtia ei ole korjattu, ryhdytään pääsääntöisesti pakkokeinoihin ja annetaan huono (D). Arviointien yhtenäistämistä jatketaan elintarviketiimin sisällä esim. käymällä ohjeita tai tilanteita yhdessä läpi.

Rekisteröityjä ja hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja informoidaan **Ruokaviraston näytteenotto-ohjeistuksesta**. Omavalvontanäytteenoton ohjausta ja toteutuman seuranta tehdään edelleen eri toimintatyypeissä asteittain.

Uusi elintarvikelaki astui voimaan huhtikuussa 2021. Osallistutaan Ruokaviraston sekä aluehallintoviraston koulutuksiin uuden elintarvikelain soveltamisesta kuntatasolla.

Pyritään kehittämään yhteistyötä eri viranomaisten välillä toimialueen kunnissa. Yhteistyön tiivistäminen nopeuttaa ja selkeyttää esim.

elintarvikelain mukaisten lausuntojen antamista rakennusvalvonnalle Lupapisteiden kautta.

5 Tarkastusten määrittely, sisältö ja keskimäärin tarkastukseen käytettävä aika

Valvonta-asetuksessa (EY) 625/2017 määritellään tarkastuksen raamit yleisellä tasolla. Valvonta-asetuksen mukaan elintarvikevalvonnan tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Covid-19 epidemian aikana Ruokaviraston ohjeen mukaan tarkastukset ilmoitetaan toimijoille pääsääntöisesti etukäteen.

Tarkastuskäynnin laajuus riippuu kohdetyypistä sekä siitä, onko kyseessä aloitustarkastus vai muu suunnitelmallinen tarkastus. Aloitustarkastuksella kohteen tilojen soveltuvuuteen toimintaan sekä omavalvonnan sisältöön perehdytään tarkemmin. Näytteenottokäyntiä kohteessa ei katsota tarkastukseksi.

Ruokaviraston ohjeen 10503/4 mukaisesti tarkastusaikaan sisältyy tarkastuksen etukäteissuunnittelu, paikan päällä tapahtuva suunnitelman mukainen tarkastus sekä tarkastusraportin kirjoittaminen. Näiden lisäksi tarkastusaikaan voi sisältyä yleistä neuvontaa ja ohjausta sekä muuttuneisiin ohjeisiin tai säädöksiin liittyvää tiedottamista ja neuvontaa. Tarkastusaikaan ei sisälly esim. tarkastusmatkoihin käytettyä aikaa tai tarkastajan perehtymistä lainsäädäntöön.

Tarkastuksia tehdään normaalitilanteessa sekä ennalta ilmoittaen että ennalta ilmoittamatta. Tarkastus tehdään yleensä silloin kun kohteessa on toimintaa, jotta voidaan arvioida myös toiminnan hygieniää. Mutta myös tarkastus toiminta-ajan ulkopuolella on mahdollinen. Tarkastuksia voidaan tehdä myös etänä Teamsilla/puhelimella/sähköpostilla mm. asiakirjatarkastuksena.

Kun tarkastetaan esimerkiksi tuotteiden tarkkoja asiakirjoja, tehdään tarkastus ennalta ilmoittaen, jotta toimija voi valmistautua tarkastukseen. Tämä mahdollistaa paremmin toimijoiden ohjauksen ja neuvonnan tarkastuksella.

Tarkastuksista laaditaan kirjallinen tarkastuskertomus Vati-järjestelmään. Suunnitelmalliset tarkastukset ovat Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia. Toimijalle lähtevän tarkemman tarkastuskertomuksen lisäksi järjestelmässä muodostuu esillä pidettävä Oiva-raportti. Oiva-raportit ovat julkisesti nähtävillä www.oivahymy.fi sivustolla.

Tarkastuksen tekeminen on tarkemmin määritelty ympäristöpalvelujen laatukäsikirjan toimintaohjeessa Elintarvikehuoneiston tarkastaminen. Tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston laatimaa Oiva- arviointiohjeistusta hyväksytyille ja ilmoitetuille elintarvikehuoneistoille. Tarkastukset tehdään voimassa olevan Oiva-ohjeistuksen mukaisesti.

Rekisteröitävien elintarvikehuoneistojen valvontalomakkeella tarkastettavat asiat on jaettu 17 asiakokonaisuuteen, jotka sisältävät yhteensä 64 tarkastettavaa asiaa. Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen (laitoksien) valvontalomakkeella tarkastettavat asiat on jaettu 18 asiakokonaisuuteen ja noin 94 tarkastettavaan asiaan. Osa tarkastettavista asioista koskee vain yhtä tai muutamaa toimintaa ja tarkastetaan ainoastaan, mikäli toimija harjoittaa kyseistä toimintaa. Tarkastettavat asiat valitaan riskiperusteisesti yrityksen toiminnan mukaan. Kaikki kohdetta koskevat Oiva-rivit tulee tarkastaa kolmen vuoden kuluessa.

Suunnitelmalliset tarkastukset ovat maksullisia. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain mukainen maksutaksa sisältyy ympäristöterveydenhuollon taksaan. Lisäksi uuden elintarvikelain (§ 72) mukaan peritään suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevilta valvontakohteilta valvonnan perusmaksu 1.1.2022 alkaen. Valvontamaksun ulkopuolelle jäävät mm. yleishyödylliset yhteisöt ja kyläkaupat. Vuosittainen perusmaksu on kaikilta toimijoilta 150 euroa.

Taulukko 2. Elintarvikevalvonnan vuosisuunnitelma vuodelle 2022/ Kohderyhmät	2021 kohteita yhteensä/ kpl	Kohteiden määrä kohderyhmittäin vuonna 2022/ kpl	Tarkastustavoite kohderyhmittäin vuodelle 2022/ kpl
Hyväksytyt elintarvikehuoneistot			
Eläimistä saatavat elintarvikkeet (liha-, kala-, maito- ja muna-ala)	12	11	38
Rekisteröidyt elintarvikehuoneistot			
Vilja- ja kasvisala sekä muu valmistus (mm. leipomotoiminta ja marja- ja hedelmätuotteiden valmistus)	37	43	32
Elintarvikkeiden myynti (vähittäismyynti ja tukkumyynti)	151	154	117
Elintarvikkeiden tarjoilu (mm. ravintola-, kahvila- ja pika-ruokatoiminta sekä kaikki suurta-loustoiminta)	466	471	278
Elintarvikkeiden kuljetukset, varastointi ja pakastaminen	17	14	7
Muu elintarvikealan toiminta	3	3	2
Alkutuotannon toiminta			
Yhteensä	686	696	474

Taulukko 2. Suunnitelmallisen valvonnan tarve vuonna 2022

Lisäksi tehdään suunnitelmaan sisältymättömiä tarkastuksia, joita ei voi ennakoita. Näitä ovat muun muassa kuluttajavalitusten tai ruokamyrkytyspäilyn takia tehdyt tarkastuskäynnit sekä keskusviraston tai

aluehallintoviraston teettämät valvontapyynnöt.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen vuoden 2022 elintarvikevalvontasuunnitelmaa tehtäessä on käytetty Ruokaviraston riskiohjeen mukaisia tarkastustiheyksiä paikallinen riskinarviointi huomioiden. Lisäksi ohjeen mukaisesti, jatkossa huomioidaan kohteen aikaisempi valvontahistoria. Esimerkiksi jos kohde tarkastetaan kahdesti tai enemmän vuodessa, on sillä mahdollisuus saada 50 % pudotus valvontakäynteihin, jos kuusi edellistä tulosta on Oivallista.

Kohdekohtaiset riskinarviointit ja tarkastustiheydet voidaan tarvittaessa tulostaa tietokoneelta.

6 Valvontanäytteet ja –projektit sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikevalvonnan laboratoriotutkimukset teetetään Eurofins Oy:n laboratoriossa. Laboratoriot ovat Ruokaviraston hyväksymiä. Viranomaisnäytteisiin on varattu talousarviossa yhteensä 20 000 euroa. Summa sisältää myös jäljempänä kuvattuihin erityistilanteisiin varautumisen näytteenoton osalta. Vuonna 2022 jatketaan näytetulosten kirjaamista Vati-ohjelman avulla keskitettyyn järjestelmään Vati-ohjeistuksen mukaisesti.

Elintarvikealan toimijoita ohjataan ottamaan ja tutkituttamaan itse oma-valvontanäytteitä. Ohjeistuksessa huomioidaan mikrobikriteeriasetus ja Ruokaviraston ohjeistukset.

Elintarvikevalvonnan kohteista viranomaisnäytteenotto toteutetaan seuraavasti ja seuraavin perustein:

1. tavanomaisten tarkastusten yhteydessä tarvittaessa otettavat näytteet
2. oma-valvonnan toimivuuden valvomiseksi otettavat näytteet
3. asiakasvalitusten johdosta otettavat näytteet
4. mahdollisten ruokamyrkytyspäilyjen johdosta otettavat näytteet
5. kansalliseen salmonella- ja vierasainevalvontaan liittyvät näytteet
6. Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden omat elintarviketutkimusprojektit

Viranomaisnäytteiden lisäksi otetaan pyydettäessä Ruokaviraston ja Aluehallintoviraston tutkimusprojekteihin liittyvät näytteet.

Valtakunnalliset projektit 2022

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut osallistuu Ruokaviraston valtakunnallisiin projekteihin tapauskohtaisesti harkinnan mukaan vuonna 2021. Pääasiassa valvonnan resurssit suunnataan suunnitelmallisen valvonnan toteuttamiseen.

- Kasvisuojeluainejäämien valvontaohjelman mukainen näytteenotto

Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden omat elintarviketutkimusprojektit 2022

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut toteuttaa mahdollisuuksien mukaan omia projekteja. Alustavasti on suunniteltu projektia mm. jääpalojen mikrobiologisesta laadusta tai tarjoilupaikkojen gluteenittomien tuotteiden gluteenin määrästä.

Suunnitelmallinen näytteenotto ja analyysit ovat pääsääntöisesti toimijalle maksullisia. Ruokamyrkytys- ja valitusnäytteet ovat toimijalle sekä ilmoituksen tekijälle maksuttomia, koska ne eivät kuulu suunnitelmallisiin näytteisiin.

7 Varautuminen elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin

Ympäristöterveydenhuolto varautuu selvittämään toiminta-alueella ilmevät terveysvaaratilanteet varaamalla riittävät resurssit selvitystyöhön ja näytteiden tutkimiseen. Vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta on ensisijaisesti elintarvikealan toimijalla.

7.1 Varautuminen ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämiseen

Mikkelissä toimii ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyötä varten Valtioneuvoston asetuksen elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011) mukainen selvitystyöryhmä. Ryhmään kuuluu Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri sekä tartuntatautihoitaja, Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen terveysvalvonnan johtaja ja kaksi terveystarkastajaa. Tapauskohtaisesti selvitystyöryhmään voidaan tarvittaessa kutsua myös muita asiantuntijajäseniä, kuten esimerkiksi alueen vesilaitoksen toiminnasta vastaava henkilö.

Epidemiaselvitystyöstä työryhmä on laatinut toimintaohjeen, josta käy tarkemmin ilmi tehtäväjako ja tarvittavat toimenpiteet epidemiatilanteessa. Selvitystyössä voidaan konsultoida Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen

tai Ruokaviraston asiantuntijoita.

Ruokamyrkytyspäilyjen ilmoittamista varten on sähköinen lomake Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen kotisivuilla. Epidemiaselvitystyössä tavoitteena on nopea ja riittävän kattava selvitystyö. Ruokaviraston ohjeen mukaisesti selvitystyön on valmistuttava kolmen kuukauden kuluessa sen alkamisesta.

Ruokamyrkytysepidemian selvittäminen tapahtuu kunnan kustannuksella. Talousarviossa on varauduttu epidemioiden selvittämiseksi tarvittavien näytteiden tutkimisesta aiheutuviin kustannuksiin. Mikkelin selvityseryhmä hoitaa selvitystyön myös Hirvensalmen, Kangasniemen, Mäntyharjun ja Pertunmaan alueella.

7.2 Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin

Elintarvikevalvonnan terveysvaaratilanteisiin on varauduttu ylläpitämällä terveysvaarakansiota, joka päivitetään. Elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin on varauduttu myös Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa, jota on päivitetty syksyllä 2021.

Valvontasuunnitelmassa on käsitelty poikkeusolojen lisäksi myös ympäristöterveydenhuollon normaaliolojen erityistilanteita ja niissä tapahtuvaa toimintaa. Suunnitelmassa on mm. kartoitettu toiminta-alueella sijaitsevat merkittävimmät riskeille alttiit kohteet, joissa valmistetaan, varastoidaan tai käsitellään elintarvikkeita. Suunnitelmassa on myös erityistilanteita koskeva tiedotusta käsittelevä osuus, jota ollaan päivittämässä.

Viranomaisilla on velvollisuus tiedottaa kuntalaisia. Tiedottamisen kohde-ryhmät ovat lukuisia ja ne valitaan sen hetkisen tilanteen mukaan. Elintarvikkeiden tai talousveden aiheuttamista vaaratilanteista ja toimenpiteistä niiden torjumiseksi on varauduttu tiedottamaan tiedotusvälineiden kautta kuntalaisille. Erityistilanneviestinnästä on ohjeet erityistilannesuunnitelmassa.

Tulokset elintarvikevalvonnan tutkimusprojekteista toimitetaan ympäristölautakunnalle ja tiedotusvälineille. Muista elintarvikkeista ja niiden valvontaa koskevista asioista tullaan tiedottamaan tarpeen mukaan. Myös verkkosivuilta on saatavissa yleistä tietoa, ohjeita ja lomakkeita (www.mikkeli.fi). Muut normaaliajan erityistilanteita ja poikkeusoloja koskevat tiedotusohjeet ovat valmiussuunnitelmassa. Elintarvikevalvonnan tiedotuksesta vastaa terveysvalvonnanjohtaja.

8 Toiminnan jatkuva parantaminen (Plan, Do, Check, Act)

Elintarvikevalvontaa tulee toteuttaa jatkuvan parantamisen Plan-Do-Check-Act-periaatteella (EU valvonta-asetus 625/2017, artikla 12.).

Valvontatyön suunnittelu (Plan)

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on huomionnut elintarvikevalvontasuunnitelman suunnittelussa Ruokaviraston ohjeen valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta 6000/04.02.00.01/2020/1. Ohjeen mukaisesti suunnitelman laadinnassa on huomioitu seuraavat asiat:

- lainsäädännön vaatimukset, valvonnan yleiset periaatteet ja tavoitteet
- valvontakohteet, niiden riskiluokitukset ja tarkastustiheydet
- muut viralliset toimet, mukaan lukien yritysten ohjaus ja neuvonta
- mahdollinen ennakoimaton työ, esimerkiksi epäilyyn perustuva valvonta, takaisinvetojen hoitaminen, ruokamyrkytysten selvittäminen ynnä muut valvontapyynnöt
- aikaisemmat valvontatulokset, auditointi-, arviointi-, ja asiakaspalaute ja niiden edellyttämät korjaavat toimenpiteet
- VASUssa yhteisesti asetetut erityiset kehittämisteemat ja niistä johdetut valvonnan painopisteet
- ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteet, teemat ja ohjeet valvontasuunnitelmista
- toimintaympäristön ja siinä tapahtuvien muutoksien vaikutus valvontayksikön toimintaan ja
- kunnan omat strategiset tai muut tavoitteet.

Kansallisten VASU-painopisteiden ja valvontayksikkökohtaisten projektien osalta valvontayksikön valvontasuunnitelmaan kirjataan:

- kunkin painopisteen tai projektin tavoitteet,
- konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi,
- menettelyt toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumisen seurantaan, sekä
- tulosten raportointi-, viestintä- ja hyödyntämissuunnitelma valvontayksikössä.

Toteutus ja säännöllinen seuranta (Do)

Elintarvikevalvonnan suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti vuoden aikana. Seurattaviin asioihin kuuluvat:

1. Tarkastusten määrä
2. Tarkastusten määrä suhteessa resursseihin
3. Valvonnan tulokset ja valvontatoimien loppuun saattaminen
4. Valvontatulosten kehitys (vuosimaksut ja tarkastustulot)

5. Tarkastusten kattavuus
6. Ohjauksen, neuvonnan, viestinnän ja annetun koulutuksen määrä ja laatu
7. VASUssa luetellut mittarit
8. Kansallisten VASU-painopisteiden seuranta

Seurannasta saadun tiedon avulla voimavaroja voidaan kohdentaa tarvittaessa vuoden aikana.

Arviointi ja raportointi (Check)

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on ottanut käyttöön EnviroVet Oy:n hallinnoiman Laatunet-laaturjestelmän. Laaturjestelmä ohjaa yksikön toimintaa jatkuvan parantamisen malliin. Järjestelmän avulla toimintaa kuvaavia mittareita on helppo seurata. Laaturyötä jatketaan vuonna 2022. Laaturyössä on käytössä Laatunetin vuosikello.

Toimintaa arvioidaan vuoden aikana:

1. Sisäiset auditoinnit laaturjestelmän mukaisesti
2. Kuukausittaiset terveysvalvonnan palaverit, joissa käydään läpi mm. sisäisissä auditoinneissa havaitut poikkeamat läpi
3. Kuukausittaiset elintarvikevalvonnan palaverit, joissa käydään läpi mm. toteutuneiden tarkastusten määrää. Tarvittaessa tehdään korjaavia toimia, mm. priorisointia/ töiden uudelleen jakoa, jotta pysytään suunnitelman aikataulussa.

Toiminnan kehittäminen (Act)

Toimintaa kehitetään laadunhallinnan, koulutusten ja asiakaspalautteiden perusteella. Valvontasuunnitelma ja sen toteutuma, sekä Mikkelin kaupungin talouden ja toiminnan seuranta sekä strategia ohjaavat toimintaa.

Vuosittainen raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi raportoidaan vuosittain Mikkelin seudun ympäristölautakunnalle maaliskuun loppuun mennessä.

Tiedot raportoidaan myös aluehallintovirastolle valtakunnallisen Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikötietojen hallintajärjestelmän VYHAN kautta.

Raportoidut tiedot ovat:

1. Suunniteltujen tarkastusten toteutuma ja valvonnan kattavuus
2. Hallinnolliset pakkokeinot
3. Elintarvikelain mukaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittely
4. Valvontaprojektien, näytteenoton ja painopistealueiden toteutuma
5. Elintarvikeväliaineiden epidemioiden selvittäminen
6. Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat
7. Tiedottaminen

8. Muu toiminta
9. Elintarvikevalvonnasta saadut tulot
10. Toteutetut kehittämistoimenpiteet